

СТАТТЯ
ЕКОЛОГІЯ — 16 червня, 2025

Як і навіщо рятувати сипух в Україні: інтерв'ю з орнітологом Алексом Роуліном

ТЕКСТ: ОЛЕСЯ ПАВЛИШИН

Головна редакторка «Куншт»,
журналістка

ІЛЮСТРАЦІЇ: КАТЕРИНА БОЛЬШАКОВА

Якщо новий партнер лелеки Одарки¹ не припав вам до душі, можливо, саме час звернути увагу у геть інший бік — на птахів, що так само потребують нашої турботи: сов сипух². Одна з найпоширеніших у світі птах, вона водночас перебуває³ під загрозою зникнення в низці європейських регіонів, зокрема⁴ на українському Закарпатті — насамперед через втрату місць гніздування. (У сипух, до речі, також є своя онлайн-трансляція.)

Щоб відновити популяцію там, де вона найбільш загрожена, орнітологи та небайдужі громади встановлюють⁵ штучні місця для гніздування, а також намагаються зберегти біорізноманіття на найбільш важливих ділянках. Це спільний проект Українського товариства охорони птахів та Союзу охорони природи і біорізноманіття Німеччини.

Щоб поділитися досвідом збереження сипух, до Закарпаття приїхав

доктор біологічних наук, професор Лозаннського університету, а також один із ключових представників міжнародної ініціативи *Owls for Peace*⁶ (Сови заради миру) Алекс Роулін.

Куншт поговорив з Алексом про наукову дипломатію, сипуху як універсальний символ і соціальну місію науки.

У лекціях ви згадуєте⁷, що сипуха — один із небагатьох видів, розповсюджених у всьому світі. Вона поширилася з Азії на інші континенти. Але це, імовірно, означає, що сьогодні їм довелося розвинути суттєві відмінності. Можливо, існують ключові відмінності між сипухами в Європі й, наприклад, у Північній Америці?

Насправді ми не до кінця впевнені, звідки вони походять. Думаємо, що з Азії, але, можливо⁸, також і з Африки. Та хоч би як там було, звідти вони поширилися у Європу, зокрема й Україну. Вони долетіли до Океанії, Австралії, досягли Берингової протоки, потрапили до Північної Америки й дісталися аж Південної Америки. Нині цей вид умовно поділений на три групи: Америка; Європа — Близький Схід — Африка; Азія — Океанія. Основна відмінність між американськими та європейськими сипухами — це насамперед розмір. У Північній Америці вони трохи більші, але загалом усі вони дуже подібні. Такі самі колір, форма.

Для мене це означає, що як тільки вони еволюціонували, то вже були дуже добре пристосованими до середовища. Це дозволило їм колонізувати світ і відшукати нові місця проживання. Їх навіть знаходять посеред Тихого океану — на Самоа, Фіджі й інших маленьких островах.

«Чому ж вони такі поширені? — питаєте ви. — Як їм вдалося заселити ці території?» Ймовірно, тому, що вони живуть на відкритому ландшафті й завжди знаходять їжу — гризунів. А якщо гризунів дуже мало — то деяких птахів. Тобто вони завжди знаходять вихід і можуть гніздитися практично будь-де: в будівлях, на деревах, у землі, на скелях. Сипухи дуже гнучкі й

невибагливі, здатні підлаштовуватися.

Якщо вони такі адаптивні, то чому ми змушені їх захищати сьогодні й збільшувати їхню чисельність?

Так, вони поширені, але в деяких країнах їхня чисельність скоротилася. Наприклад, у Великій Британії їх стало набагато менше — імовірно, через зміну середовища існування. Здебільшого вони гніздяться на будівлях, принаймні в Європі, як, до речі, і в Україні. Тут це ще не настільки помітно, але в Західній Європі будівлі модернізуються, і там більше немає місця для сипух. Доводиться встановлювати спеціальні гніздові скриньки, бо раптово зникли всі природні місця для розмноження — і популяція зменшилася.

Крім того, тепер більше автомобілів, і сипухи часто потрапляють під машини, тому що вони полюють дуже низько над землею. Отже, потрібно щось робити.

Тут така сама ситуація, як зі ще одним птахом — очеретянкою прудкою⁹. У Швейцарії вона дуже рідкісна, а в Україні більш поширена. І в Україні треба її захищати, бо тут популяція велика, а в інших місцях майже зникла.

А крім того, сипуха — союзник фермерів, бо вона їсть гризунів. А це добре для сільського господарства.

Яку нішу в екосистемі займає сипуха?

Вони їдять справді дуже багато гризунів і оселяються переважно на відкритих ландшафтах. І ми сьогодні бачили в Україні, як сипуха живе в будівлях. Це єдиний птах, який заходить усередину будівель. Це справді специфічна екологічна ніша. Жоден інший великий птах, подібний до неї, не заходить усередину, окрім голубів — але це свійські птахи, точніше здичавілі. Окрім них, тільки сипуха здатна витримувати стрес, який створює присутність людини. І це її справжня ніша.

більше, ніж у південних частинах Румунії.

Частково зростання популяції можна пояснити зміною клімату. Ще одна з головних загроз для сипух — це зими. Вони дуже страждають від сильних холодів з двох причин: мороз і сніг. Якщо сніговий покрив тримається більше ніж тиждень і його товщина становить понад п'ять сантиметрів, багато птахів гине. Вони просто не можуть дістати гризунів з-під снігу.

А зараз зими стали м'якшими, тому популяція може зростати. Наприклад, у Швейцарії сезон розмноження тепер, порівняно з тим, що було 30 років тому, коли я починав дослідження, став майже на два місяці довшим.

Уявіть: два місяці! Вони починають у лютому, а завершують у листопаді. Це добре для птахів. До того ж тепер вони можуть просуватись далі на північ і на схід.

У країні на зразок України — це ж місце, яке часто називають житницею Європи — такий баланс у природі дуже важливий, як я вважаю.

Тоді чи може бути занадто багато сипух в екосистемі?

Часом мені ставлять це запитання. І перш за все — я не знаю точно, не впевнений. Не думаю, що може бути занадто багато сипух. Популяція сипух сильно коливається. Якщо їх стане надто багато, вона, швидше за все, швидко зменшиться. Вони самі себе регулюють. Якщо сипух багато — це просто означає, що є багато їжі. А коли їжі багато, вони відкладають багато яєць. Якщо їжі немає — вони взагалі не розмножуються. Тож я сумніваюся, що їх може стати забагато.

Але таке можливо — не в Україні, а на островах. Там це вже проблема, бо вони починають полювати на рідкісних птахів. Це дуже погана ідея — завозити сипух на острови, щоб боротися з пацюками або мишами. Так робили¹⁰ на кількох островах, і це закінчилося катастрофою. Сипух навіть були змушені відстрілювати, бо ті полювали на рідкісних птахів.

Утім є багато небезпек. Перша (не конче найважливіша) — це отрута. Місяць тому я був на Кіпрі, там розкидають дуже багато отрути. Також контактував із жінкою з Нової Каледонії, і минулого тижня вона розповіла: у великій будівлі, де зберігають зерно, була сипуха. Там використовували багато отрути, й вони хотіли її зловити й забрати звідти, бо було надто небезпечно. Не встигли — вона загинула. Вони бачили, як птах страждав через отруєння.

Також стає дедалі більше автівок, більше шосе, втрачається біорізноманіття. Це велика загроза. І ще — нестача місць для гніздування. Саме тому ми повинні піклуватися про цих птахів.

Якщо сипуха зникне, то сумніваюся, що інший птах зможе повністю замінити її функцію в екосистемі — наприклад, у контролі над популяцією гризунів. Не знаю, що точно станеться, але, скоріш за все, гризуни почнуть активно розмножуватися. Можливо, зросте кількість інших тварин — наприклад, лисиць.

Щодо місць гніздування — ніхто не замінить сипуху. А щодо їжі, можливо, інші тварини почнуть більше полювати, але людям навряд чи сподобається залежати від хижаків, чисельність яких почне зростати.

Чисельність сипух зросла⁴ в сусідніх країнах — Румунії, Польщі та Словаччині. А яка ситуація наразі на Закарпатті? І який поточний стан української популяції, наскільки вам відомо?

Я точно не знаю, який стан популяції. Але з того, що побачив сьогодні — лише сьогодні — можу сказати, що вони справді є, і багато.

Що ж до інших країн, як-от Польща — я не все знаю, бо ніколи там не був. Наприклад, у Румунії в деяких місцях дуже мало сипух, скажімо в Яссах. У Молдові теж. Але далі на південь — вже більше. І навіть десь в Україні сипух

почалося з однієї людини — Ніколаоса Кассініса. Він працює в Міністерстві мисливського та природоохоронного господарства. І він почав встановлювати гніздові скриньки самостійно. Потім інші люди стали робити те саме. Все починається з когось одного, як і в Україні — з Леоніда [Покритюка].

П'ять років тому Леонід написав мені листа. Він запитав, чи можна якось переконати священників залишати церкви відкритими, щоб там могли жити сипухи? Я відповів: краще просто встановити скриньки в старих будівлях. Через рік він знайшов фінансування, здається, з Німеччини, і встановив 50 скриньок. Потім я сам запропонував йому долучитися до нашого дослідження геноміки сипух, оскільки Україна — одна з крайніх точок їхнього ареалу в Європі, і це для нас дуже цінно.

Минулого року ми з Іваном Тимофєєвим провели Zoom, обговорювали генетику. І я згадав, що вже 15 років займаюсь проектом Owls for Peace, який пропагує мир завдяки совам. Ми працюємо на Близькому Сході, і я запропонував йому долучитися. Потім була зустріч у Греції з представниками з 13 країн. І от так я потрапив до України.

Те, що я побачив вчора з Леонідом, дуже важливо — він залучає дітей до роботи з птахами, вони показують їм тварин, працюють з психологами для дітей зі Сходу, які постраждали від війни. Це і є суть — використовувати природу для соціальної допомоги. У Швейцарії я теж кажу: ми не маємо лише охороняти птахів і займатися наукою — ми повинні мати соціальні програми. Якщо ми допомагаємо людям, люди більше допомагають природі. Це взаємовигідна ситуація. Це дух нашого Owls for Peace.

Які виклики ви спостерігали в інших регіонах, наприклад на Близькому Сході?

На Близькому Сході все дуже складно. Там сипух вважають поганим знаменням, їх бояться. Зв'язок із природою інший, не такий, як у Європі.

Утім є багато небезпек. Перша (не конче найважливіша) — це отрута. Місяць тому я був на Кіпрі, там розкидають дуже багато отрути. Також контактував із жінкою з Нової Каледонії, і минулого тижня вона розповіла: у великій будівлі, де зберігають зерно, була сипуха. Там використовували багато отрути, й вони хотіли її зловити й забрати звідти, бо було надто небезпечно. Не встигли — вона загинула. Вони бачили, як птах страждав через отруєння.

Також стає дедалі більше автівок, більше шосе, втрачається біорізноманіття. Це велика загроза. І ще — нестача місць для гніздування. Саме тому ми повинні піклуватися про цих птахів.

Якщо сипуха зникне, то сумніваюся, що інший птах зможе повністю замінити її функцію в екосистемі — наприклад, у контролі над популяцією гризунів. Не знаю, що точно станеться, але, скоріш за все, гризуни почнуть активно розмножуватися. Можливо, зросте кількість інших тварин — наприклад, лисиць.

Щодо місць гніздування — ніхто не замінить сипуху. А щодо їжі, можливо, інші тварини почнуть більше полювати, але людям навряд чи сподобається залежати від хижаків, чисельність яких почне зростати.

Чисельність сипух зросла⁴ в сусідніх країнах — Румунії, Польщі та Словаччині. А яка ситуація наразі на Закарпатті? І який поточний стан української популяції, наскільки вам відомо?

Я точно не знаю, який стан популяції. Але з того, що побачив сьогодні — лише сьогодні — можу сказати, що вони справді є, і багато.

Що ж до інших країн, як-от Польща — я не все знаю, бо ніколи там не був. Наприклад, у Румунії в деяких місцях дуже мало сипух, скажімо в Яссах. У Молдові теж. Але далі на південь — вже більше. І навіть десь в Україні сипух

почалося з однієї людини — Ніколаоса Кассініса. Він працює в Міністерстві мисливського та природоохоронного господарства. І він почав встановлювати гніздові скриньки самостійно. Потім інші люди стали робити те саме. Все починається з когось одного, як і в Україні — з Леоніда [Покритюка].

П'ять років тому Леонід написав мені листа. Він запитав, чи можна якось переконати священників залишати церкви відкритими, щоб там могли жити сипухи? Я відповів: краще просто встановити скриньки в старих будівлях. Через рік він знайшов фінансування, здається, з Німеччини, і встановив 50 скриньок. Потім я сам запропонував йому долучитися до нашого дослідження геноміки сипух, оскільки Україна — одна з крайніх точок їхнього ареалу в Європі, і це для нас дуже цінно.

Минулого року ми з Іваном Тимофєєвим провели Zoom, обговорювали генетику. І я згадав, що вже 15 років займаюсь проектом Owls for Peace, який пропагує мир завдяки совам. Ми працюємо на Близькому Сході, і я запропонував йому долучитися. Потім була зустріч у Греції з представниками з 13 країн. І от так я потрапив до України.

Те, що я побачив вчора з Леонідом, дуже важливо — він залучає дітей до роботи з птахами, вони показують їм тварин, працюють з психологами для дітей зі Сходу, які постраждали від війни. Це і є суть — використовувати природу для соціальної допомоги. У Швейцарії я теж кажу: ми не маємо лише охороняти птахів і займатися наукою — ми повинні мати соціальні програми. Якщо ми допомагаємо людям, люди більше допомагають природі. Це взаємовигідна ситуація. Це дух нашого Owls for Peace.

Які виклики ви спостерігали в інших регіонах, наприклад на Близькому Сході?

На Близькому Сході все дуже складно. Там сипух вважають поганим знаменням, їх бояться. Зв'язок із природою інший, не такий, як у Європі.

Утім є багато небезпек. Перша (не конче найважливіша) — це отрута. Місяць тому я був на Кіпрі, там розкидають дуже багато отрути. Також контактував із жінкою з Нової Каледонії, і минулого тижня вона розповіла: у великій будівлі, де зберігають зерно, була сипуха. Там використовували багато отрути, й вони хотіли її зловити й забрати звідти, бо було надто небезпечно. Не встигли — вона загинула. Вони бачили, як птах страждав через отруєння.

Також стає дедалі більше автівок, більше шосе, втрачається біорізноманіття. Це велика загроза. І ще — нестача місць для гніздування. Саме тому ми повинні піклуватися про цих птахів.

Якщо сипуха зникне, то сумніваюся, що інший птах зможе повністю замінити її функцію в екосистемі — наприклад, у контролі над популяцією гризунів. Не знаю, що точно станеться, але, скоріш за все, гризуни почнуть активно розмножуватися. Можливо, зросте кількість інших тварин — наприклад, лисиць.

Щодо місць гніздування — ніхто не замінить сипуху. А щодо їжі, можливо, інші тварини почнуть більше полювати, але людям навряд чи сподобається залежати від хижаків, чисельність яких почне зростати.

Чисельність сипух зросла⁴ в сусідніх країнах — Румунії, Польщі та Словаччині. А яка ситуація наразі на Закарпатті? І який поточний стан української популяції, наскільки вам відомо?

Я точно не знаю, який стан популяції. Але з того, що побачив сьогодні — лише сьогодні — можу сказати, що вони справді є, і багато.

Що ж до інших країн, як-от Польща — я не все знаю, бо ніколи там не був. Наприклад, у Румунії в деяких місцях дуже мало сипух, скажімо в Яссах. У Молдові теж. Але далі на південь — вже більше. І навіть десь в Україні сипух

почалося з однієї людини — Ніколаоса Кассініса. Він працює в Міністерстві мисливського та природоохоронного господарства. І він почав встановлювати гніздові скриньки самостійно. Потім інші люди стали робити те саме. Все починається з когось одного, як і в Україні — з Леоніда [Покритюка].

П'ять років тому Леонід написав мені листа. Він запитав, чи можна якось переконати священників залишати церкви відкритими, щоб там могли жити сипухи? Я відповів: краще просто встановити скриньки в старих будівлях. Через рік він знайшов фінансування, здається, з Німеччини, і встановив 50 скриньок. Потім я сам запропонував йому долучитися до нашого дослідження геноміки сипух, оскільки Україна — одна з крайніх точок їхнього ареалу в Європі, і це для нас дуже цінно.

Минулого року ми з Іваном Тимофєєвим провели Zoom, обговорювали генетику. І я згадав, що вже 15 років займаюсь проектом Owls for Peace, який пропагує мир завдяки совам. Ми працюємо на Близькому Сході, і я запропонував йому долучитися. Потім була зустріч у Греції з представниками з 13 країн. І от так я потрапив до України.

Те, що я побачив вчора з Леонідом, дуже важливо — він залучає дітей до роботи з птахами, вони показують їм тварин, працюють з психологами для дітей зі Сходу, які постраждали від війни. Це і є суть — використовувати природу для соціальної допомоги. У Швейцарії я теж кажу: ми не маємо лише охороняти птахів і займатися наукою — ми повинні мати соціальні програми. Якщо ми допомагаємо людям, люди більше допомагають природі. Це взаємовигідна ситуація. Це дух нашого Owls for Peace.

Які виклики ви спостерігали в інших регіонах, наприклад на Близькому Сході?

На Близькому Сході все дуже складно. Там сипух вважають поганим знаменням, їх бояться. Зв'язок із природою інший, не такий, як у Європі.

Тож це дуже тривалий процес. У 80-х, коли я був дитиною, екологія здавалась людям чимось нудним, нецікавим. А тепер усі про це говорять. Але це займає час.

В арабському світі основна складність — це вірування. Люди вбивають сипух, щойно бачать. У деяких регіонах Африки — так само. І з цим важко боротися. Не можна просто сказати людям: «Ви дурні». У всіх є свої вірування. Але треба замінити ці вірування чимось позитивним. Саме тому я дуже ціную те, що робить Леонід із дітьми. Це чудово.

Чи маєте ви якісь конкретні програми на Близькому Сході?

Так. У цьому контексті можу розповісти вам історію проекту *Owls for Peace*. Все почалося давно, понад 40 років тому. Тоді мене ще там не було — я долучився 15–16 років тому. У той час у регіоні (Ізраїль, Палестина, Йорданія) масово розпорошували отрутохімікати на полях, і всі хижі птахи помирали. Це була справжня екологічна катастрофа, бо цей регіон — головний шлях міграції птахів з Євразії до Африки. Отже, це була проблема одразу для трьох континентів — Африки, Європи й Азії.

І знову все почалося з однієї людини. Один фермер у релігійному кібуці в Ізраїлі сказав: «Мені набридла ця отрута. Я хочу встановити гніздові скриньки для сипух». Але сипухи все одно помирали, бо отрути було занадто багато. Тоді він почав переконувати інші кібуци використовувати менше отрути й дати совам шанс. Поступово це почали робити. І сьогодні в Ізраїлі вже є 5 тисяч гніздових скриньок для сипух — і самі фермери їх встановлюють, бо вони повірили в цей проєкт. Ізраїль справді повірив у нього.

Але якщо ви хочете, щоб такий проєкт спрацював, потрібно переконати сусідів, навіть якщо ви у стані війни або конфлікту — як-от між Ізраїлем і Палестиною або між Ізраїлем і Йорданією.

Для відновлення популяцій сипух вчені встановлюють штучні гніздові скриньки. Як це працює і чим це допомагає?

Сипуха — осілий птах. Вони не мігрують і не літають на великі відстані. Але молоді птахи можуть долати до 1000 кілометрів. Тож ситуація в Україні чи Швейцарії залежить не лише від того, що відбувається в самих Україні чи Швейцарії, а й у сусідніх країнах.

Вже протягом 40 років у Європі, включно з Данією, Німеччиною — повсюди встановлюють багато скриньок. Це означає, що популяції в сусідніх регіонах, скажімо, Швейцарії чи України, можуть поповнюватись птахами, які народились деінде. Гніздові скриньки дуже сильно допомогли у збереженні цього виду. Я можу легко уявити, що якби орнітологи не встановлювали гніздові скриньки по всій Європі, ситуація була б зовсім іншою.

Чи існують інші методи, окрім гніздових скриньок, для відновлення популяції сипух?

Це передусім збереження біорізноманіття. У Швейцарії, наприклад, ми віддали¹¹ 13% сільськогосподарських земель під біорізноманіття. І ці 13% мають велике значення для екологічної рівноваги. Що більше таких ділянок поблизу гніздових скриньок, то кращий баланс у природі.

На сайті Українського товариства охорони птахів вказано⁴, що місцевому населенню часто бракує «інформації, обізнаності чи екологічної мотивації» стосовно збереження сипух. Чи маєте ви досвід роботи з громадами в інших регіонах, де була схожа ситуація? З якими труднощами ви стикалися? Які методи виявилися найефективнішими?

Так, я маю досвід у різних країнах. Нещодавно був на Кіпрі. І там усе

Проект почав поширюватися в Йорданії після підписання мирного договору 1994 року [між Ізраїлем і Йорданією]. Якось мій колега Йоссі Лешем поїхав у Йорданію, де відбулася щорічна зустріч генералів, що колись підписали мир. Йоссі зустрів генерала у відставці Мансура Абу Рашида й запитав, чи хоче той долучитися до проекту з сипухами. Він відповів: «Так, але вам слід змінити птаха. Ми не любимо сипух». Звісно, він не був орнітологом і просто не розумів суті. Але потім сказав: «Гаразд, гаразд, добре, я доєднаюся».

І далі сталося диво — імами в мечетях почали проголошувати під час молитв, що сипух не можна вбивати, їх треба захищати. Встановили гніздові скриньки в Йорданській долині — і це створило діалог між двома громадами.

У Палестині складніша ситуація, бо там немає такої людини. Суспільство більш розділене, і це не чиясь провина, це просто реальність. У таких умовах складніше координувати спільні дії.

Найголовніше — знайти потрібних людей. Завжди все починається з когось одного. І якщо ця людина справді вмотивована, вона стимулює інші ініціативи, і проєкт поширюється.

Ви працюєте окремо з Ізраїлем і Йорданією чи намагаєтесь поєднати ці проєкти на Близькому Сході?

Ні, я працюю разом із колегами з Ізраїлю, Йорданії та Палестини. Ми навіть зустрічалися з Папою Римським у 2018 році. Щоб отримати аудієнцію, нам знадобилося два роки. Але ми приїхали до Ватикану: один палестинець, ізраїльтянин, йорданець і я.

Я хочу знову організувати таку поїздку — цього разу запрошу українців долучитися. Тому що це частина проєкту *Owls for Peace*. І було б дуже важливо, щоб Україна об'єдналася з Близьким Сходом у цьому. Щоб

поїхати до Папи, розповісти про нашу діяльність, показати її значення. Наша мета — поєднати біорізноманіття і соціальні програми.

Для мене особисто важливо, що я швейцарець. Я нейтральний, і мені довіряють. Навіть коли виникають дрібні конфлікти між ізраїльтянами та палестинцями, саме я проводжу Zoom-зустрічі. Я не можу щодня літати туди. Але навіть серед ізраїльських колег я часто був посередником. Люди мені довіряють, бо знають: у мене немає сильної політичної позиції. Щойно я почну її мати, це все зруйнує.

Підписатися на Куншт

Корисна розсилка про науку.
Статті, відео і подкасти
щотижня та без спаму.

Email _____

ПІДПИСАТИСЯ

Але до якої міри подібна наукова дипломатія може працювати в зонах конфліктів? Для мене як людини, яка...

Так-так, звісно. Це дещо інше.

Зараз на Близькому Сході — повна катастрофа. Але ще 2–3 роки тому ситуація була інакша. Там завжди були спалахи насильства, але проєкт завжди виживав. Зараз — це вже не просто складно, а повний жах.

Коли при владі божевільні люди, наявність чи відсутність сов не змінить ситуації. Є Папа чи його немає — також. Якщо одна сторона повністю неконтрольована, ти безсилий. І це не моя робота — я не політик.

Але я усвідомив з часом, що цей проєкт все ж надзвичайно важливий. І з двох причин.

Перша — якщо говорити про наукову дипломатію: це один із небагатьох проєктів, де ти починаєш із науки і справді доходиш до суспільства. Ми не залишаємося лише на рівні кабінетів — із келихами вина й фуршетами. Ми не спілкуємося лише з науковцями. Ми говоримо з фермерами, з дітьми, ми на місці. І саме через птахів цей контакт дуже простий.

Але це також працює і в інший бік. Люди щиро дивуються, коли чують нашу історію. Вони кажуть: «Ви серйозно? Це неймовірно!». Сипуха стає символом, який заспокоює людей. Навіть дипломати починають використовувати цей приклад у перемовинах. Я зустрічався з Шимоном Пересом у 1994 році. Ми говорили годину: спершу про футбол, про родину, друзів. І тільки потім — про справи. Бо справжній діалог починається з простих речей.

Отже, ми пропонуємо починати з сов, з природи. Там немає економічного конфлікту. Ми ж не продаємо сипух. Сипухи допомагають фермерам. Вони гарні, вони корисні для освіти. Усе, що люблять люди, є в цьому проєкті. Ось чому Папа ним зацікавився. Він дав нам 40 хвилин. Наступні люди вже чекали, але він був настільки захоплений, що хотів говорити далі. Він сказав: «Стільки ентузіазму! Це надихає мене!».

Я думаю, що в цьому є щось справжнє, щось дуже важливе.

І знову ж таки — все залежить від людей. Якщо люди в це повірять... Ось чому я приїхав в Україну. Я мав поїхати дивитися птахів у дельту Дунаю — це моя мрія з дитинства. Але сказав: «Ні. Я поїду в Україну. Це важливіше — зустрітися з друзями й побачити все на власні очі». І я не шкодую. Це важливіше. І саме тому ми повинні поїхати до Папи й розповісти йому про це.

Який досвід наразі вас найбільше вразив в Україні?

Думаю, що це були люди — дуже приємні, ввічливі. Навіть на кордоні.

Деякі люди, яких я зустрів, дуже культурні. Я такого ще не бачив: ті, кого я тут зустрів, розповідали стільки про свої села, їхні життя й історію. А ще я зрозумів, що цей регіон — поруч зі Словаччиною, Угорщиною, колись тут навіть були турки — це історичне перехрестя культур. І, можливо, саме тому люди такі відкриті. Я не очікував цього, якщо чесно. Можливо, через стереотипи. Проте люди тут дуже толерантні.

Це неймовірно. Коли приїжджаєш у країну, де йде війна, і помічаєш таке, це вражає. Бо очікуєш більше ненависті, очікуєш, що люди стануть закритішими. А тут усе навпаки — більше відкритості. І я подумав, що саме такі меседжі треба поширювати. Це дуже важливо.

Мені не подобається говорити про війну — це іншим людям варто говорити, не мені. Але все ж я помітив таку річ — не знаю, чи варто мені це казати — але це нагадало мені Францію часів Першої світової, коли в селах встановлювали таблички з іменами загиблих. І тут, коли я проїжджав через села, бачив імена тих, хто загинув під час війни. І я подумав: «Боже мій, це як Перша світова війна». Це безумство.

Але люди все одно живуть. Вони хочуть жити, хочуть мати майбутнє. І це вселяє надію. Можливо, саме це я і маю сказати зараз. Це відчуття, що життя має тривати. І ми маємо знайти рішення.

І я вважаю, що люди тут дуже, дуже хоробрі. Ось так я й скажу: дуже хоробрі.

Підтримайте Куншт

Допоможіть нам розвивати наукову журналістику в Україні! Долучайтеся до нашої спільноти Друзів Куншт!

М'я

Email

ЗАДОНАТИТИ

Чому ви особисто зацікавилися сипухами?

Мені було сім років, коли я почав цікавитися птахами. І це стало майже нав'язливою ідеєю. Але водночас у мене був науковий підхід: я все вимірював, записував у маленькі блокнотики, що бачив.

Та я почав навчатися іншій професії — щось на зразок архітектора: креслення планів, будівництво будинків. І під час цих чотирьох років навчання я був зі старшими друзями, разом з якими кільцював різних птахів.

Саме тоді я відкрив для себе сипуху. Вона не була моєю улюбленою птахою, але я завжди вважав її найцікавішою й досі переконаний у цьому, бо вона глобальна. Розмір популяції дуже змінюється щороку. Це дозволяє досліджувати екологічні фактори, які пояснюють ці зміни. Є варіації в забарвленні — деякі червоні, деякі білі. Чому так? У них дуже складна соціальна поведінка, цікава генетика.

Тож я почав швидко опановувати нових фах, щоб надолужити втрачений час. І далі все життя працював над цим. І, принаймні раніше, умови для досліджень були дуже хороші. Сьогодні світ змінився. І, мабуть, саме тому я зараз тут — щоб зустрічатися з новими, більш відкритими людьми.

Я думав про це сьогодні, коли бачив Леоніда. Я одразу зрозумів, що він дуже розумний, і подумав: якби я народився в іншому місці... Мені пощастило, що у Швейцарії є гроші, і я мав умови, щоб вивчати цих птахів. Була логістика, будинки, де можна ставити гніздові скриньки, тощо.

Потім я розпочав роботу з проєктом *Owls for Peace*, і це повністю змінило

моє життя. Я став іншою людиною, про це мені кажуть навіть інші люди. Я став більш толерантним, змінив цінності.

Я вважаю, що наука також має бути інструментом, а не метою. Для мене це інструмент досягнення вищих цілей — соціальних програм, збереження біорізноманіття, миру тощо. Ми повинні використовувати науку, а не лише практикувати її заради самої науки. Принаймні це те, у що я тепер вірю. І коли починаєш жити в людському вимірі, ти починаєш змінюватися. І стаєш відкритішим — до поєднання науки й душі. Саме цим я зараз і займаюся.

Посилання:

- 01.** У гнізді не Грицько, а Одарка з іншим птахом: вчені ошелешили фанатів зіркової пари лелек з Полтавщини.
- 02.** Онлайн-спостереження за сім'ями сов сипух у Закарпатті.
- 03.** Annex II: strictly protected fauna species.
- 04.** Підтримання гніздової популяції сипухи в Україні шляхом створення та охорони місць гніздування на Закарпатті.
- 05.** Нові житлові умови для сипух України.
- 06.** Owls for Peace.
- 07.** Alexandre Roulin: Birds of Peace (відео).
- 08.** Phylogeny, biogeography, and diversification of barn owls (Aves: Strigiformes). July 2016. Biological Journal of the Linnean Society. 119(4).
- 09.** Про охорону очеретянки прудкої.
- 10.** Raine, A.F., Vynne, M. & Driskill, S. 2019. The impact of an introduced avian predator, the Barn Owl *Tyto alba*, on Hawaiian seabirds. Marine Ornithology.
- 11.** Food production and biodiversity are not incompatible in temperate heterogeneous agricultural landscapes.

ПОПУЛЯРНІ СТАТТІ

Катерина Большакова

Катерина Большакова

СТАТТЯ
ПОГЛЯД — 11 червня

Математики проти митців:
обов'язкові предмети, які
неможливо (не)скласти

СТАТТЯ
ЗДОРОВ'Я - 11 квітня

Біологічний
годинник і
фертильність
І Мозковий
штурх з
Ольгою
Малютою

СТАТТЯ
ПОСТ ПРАВДИ - 19 липня

Інформаційні
операції
минулого.
Пост правди,
сезон 5,
епізод 5

Підпи
сатис
я на
Кунш
Т

Корисна
розповідь про

20:39

5G

Google Lens

ukrainien

français

Art

ARTICLE

ÉCOLOGIE - 16 juin 2025

Comment et pourquoi sauver les chouettes effraies en Ukraine : entretien avec l'ornithologue Alex Rowley

LUI

TEXTE : OLESIA PAVLYSHYN

Rédacteur en chef de « Kunsht »,
journaliste

Traduire

Texte traduit

T Tout sélectionner

Écouter

Télécharger

ukrainien

français

ILLUSTRATIONS : KATERYNA BOLSHAKOVA

Si vous n'appréciez pas le nouveau partenaire d'Odarka la cigogne, il est peut-être temps de vous intéresser à des oiseaux qui ont également besoin de notre attention : les chouettes effraies. Figurant parmi les oiseaux les plus communs au monde, elles sont également menacées d'extinction dans plusieurs régions européennes, dont quatre en Transcarpatie ukrainienne, principalement en raison de la disparition de leurs sites de nidification. (À propos, les chouettes effraies ont également leur propre diffusion en ligne.)

Afin de restaurer les populations là où elles sont le plus menacées, les ornithologues et les communautés concernées créent des sites de nidification artificiels et s'efforcent de préserver la biodiversité dans les zones les plus importantes. Il s'agit d'un projet conjoint de la Société ukrainienne pour la protection des oiseaux et de l'Union allemande pour la conservation de la nature et de la biodiversité.

Pour partager mon expérience dans la préservation des chouettes effraies, je suis venu en Transcarpatie

Traduire

Texte traduit

T Tout sélectionner

Écouter

Télécharger u

20:42

5G

Google Lens

ukrainien

français

Recherch

S'ils sont si adaptables, pourquoi nous sentons-nous obligés de les protéger aujourd'hui et d'augmenter leur nombre ?

Oui, elles sont répandues, mais dans certains pays, leur nombre a diminué. Par exemple, au Royaume-Uni, elles sont beaucoup moins nombreuses, probablement en raison de la modification de leur habitat. Elles nichent principalement sur les bâtiments, du moins en Europe, comme d'ailleurs en Ukraine. Ici, ce n'est pas encore très visible, mais en Europe occidentale, les bâtiments sont en cours de modernisation et il n'y a plus de place pour les chouettes effraies. Elles doivent installer des nichoirs spéciaux, car tous les lieux naturels de reproduction ont soudainement disparu et la population a diminué.

De plus, il y a plus de voitures maintenant, et les chouettes effraies se font souvent percuter par des voitures car elles chassent très près du sol. Il faut donc agir.

La situation est la même que pour un autre oiseau, la fauvette véloce. Très rare en Suisse, elle est plus commune en Ukraine. Or, en Ukraine, elle doit être protégée, car sa population est importante, alors qu'ailleurs elle a quasiment disparu.

De plus, la chouette effraie est une alliée des agriculteurs, car elle mange des rongeurs. Et c'est bon pour l'agriculture.

Quelle niche dans l'écosystème occupe la chouette effraie ?

Ils se nourrissent de nombreux rongeurs et s'installent principalement dans des espaces ouverts. Aujourd'hui, en Ukraine, nous avons pu observer la chouette effraie vivre dans les bâtiments. C'est le seul oiseau à y pénétrer. Il s'agit d'une niche écologique vraiment spécifique. Aucun autre grand oiseau comme lui ne vit à l'intérieur, à l'exception des pigeons, qui sont pourtant des oiseaux domestiques, ou plutôt sauvages. Hormis eux, seule la chouette effraie est capable de supporter le stress engendré par la présence humaine. Et c'est là sa véritable niche écologique.

<https://www.kyivcity.gov.ua/articles/ukr-ukrayinsko-fransuzskyi-spyukh-ukrayini-intervyu-z-oruolohom-alexander-11>

Traduire

Texte traduit

Tout sélectionner

Écouter

Télécharger u

ukrainien

français

Rechercher

Docteur en sciences biologiques, professeur à l'Université de Lausanne, et Alex Rowlin, l'un des principaux représentants de l'initiative internationale Owls for Peace.

Kunst a parlé avec Alex de la diplomatie scientifique, de la chouette effraie comme symbole universel et de la mission sociale de la science.

Dans vos cours, vous mentionnez que la chouette effraie est l'une des rares espèces réparties dans le monde entier. Elle s'est propagée d'Asie vers d'autres continents. Mais cela signifie probablement qu'aujourd'hui, elles ont dû développer des différences significatives. Existe-t-il des différences fondamentales entre les chouettes effraies d'Europe et, par exemple, d'Amérique du Nord ?

En fait, nous ne savons pas exactement d'où ils viennent. Nous pensons que Originaire d'Asie, mais peut-être aussi d'Afrique. Quoi qu'il en soit, de là, elles se sont propagées en Europe, notamment en Ukraine. Elles ont ensuite atteint l'Océanie, l'Australie, le détroit de Béring, l'Amérique du Nord et même l'Amérique du Sud. Aujourd'hui, cette espèce est classiquement divisée en trois groupes : Amérique, Europe, Moyen-Orient et Afrique ; Asie et Océanie. La principale différence entre les effraies des clochers américaines et européennes réside avant tout dans leur taille. En Amérique — du Nord, elles sont légèrement plus grandes, mais en général, elles sont toutes très semblables. Elles ont la même couleur et la même forme.

Pour moi, cela signifie qu'une fois qu'ils ont évolué, ils étaient déjà très bien adaptés à leur environnement. Cela leur a permis de coloniser le monde et de trouver de nouveaux lieux de vie. On les trouve même au milieu de l'océan Pacifique, aux Samoa, aux Fidji et sur d'autres petites îles.

« Pourquoi sont-ils si communs ? » vous demandez-vous. Comment ont-ils réussi à coloniser ces territoires ? Probablement parce qu'ils vivent en milieu ouvert et se nourrissent toujours de rongeurs. Et s'il y a très peu de rongeurs, alors il y a aussi des oiseaux. Autrement dit, ils trouvent toujours une issue et peuvent nicher presque partout : dans les arbres, dans le sol, sur les rochers. Les effraies des clochers se

Traduire

Texte traduit

Tout sélectionner

Écouter

Télécharger

ukrainien

français

Tout a commencé au ministère de la Chasse et de la Protection de la nature. Il a commencé à installer des nichoirs tout seul. Puis d'autres ont suivi. Tout a commencé avec une personne, comme en Ukraine : Leonid [Pokrityuk].

Il y a cinq ans, Leonid m'a écrit une lettre. Il me demandait s'il était possible de convaincre les prêtres de maintenir les églises ouvertes pour que les chouettes effraies puissent y vivre. Je lui ai répondu qu'il vaudrait mieux installer des nichoirs dans les vieux bâtiments. Un an plus tard, il a trouvé un financement, je crois en Allemagne, et a installé 50 nichoirs. Je lui ai alors personnellement suggéré de se joindre à notre étude sur la génomique de la chouette effraie, car l'Ukraine est l'une des extrémités de son aire de répartition en Europe, ce qui est très précieux pour nous.

L'année dernière, Ivan Timofeyev et moi avons eu une réunion Zoom pour discuter de génétique. Je me suis alors souvenu que je participais depuis 15 ans au projet « Hiboux pour la paix », qui promeut la paix grâce aux hiboux. Nous travaillons au Moyen-Orient, et je lui ai suggéré de nous rejoindre. Ensuite, il y a eu une réunion en Grèce avec des représentants de 13 pays. C'est ainsi que je me suis retrouvé en Ukraine.

Ce que j'ai vu hier avec Leonid est très important : il implique les enfants dans le travail avec les oiseaux, leur montre des animaux et travaille avec des psychologues pour les enfants de l'Est victimes de la guerre. C'est l'essence même de l'action : utiliser la nature au service de l'aide sociale. En Suisse, je dis aussi : nous ne devons pas nous contenter de protéger les oiseaux et de faire de la science, nous devons aussi mettre en place des programmes sociaux. Si nous aidons les gens, ils aident davantage la nature. C'est une situation gagnant-gagnant. C'est l'esprit de nos Chouettes pour la Paix.

Quels défis avez-vous observés dans d'autres régions, comme le Moyen-Orient ?

Au Moyen-Orient, la situation est très complexe. Là-bas, les chouettes effraies sont considérées comme un mauvais présage, elles sont redoutées. Le lien avec la nature est différent de celui qu'on observe en Europe.

<https://www.komik.com.ua/articles/sk-riv-narivshcho-naturaty-kyprakh-ukrayini-interviu-z-larmitoboin-aleksom-rodihom>

Page 3 sur 10

Traduire

Texte traduit

Tout sélectionner

Écouter

Télécharger u

20:45

5G

Google Lens

ukrainien

français

Rechercher du

Pour restaurer la population de chouettes effraies, les scientifiques installent des nichoirs artificiels.
Comment cela fonctionne-t-il et à quoi cela sert-il ?

Les effraies des clochers sont des oiseaux sédentaires. Elles ne migrent pas et ne parcourent pas de longues distances. Cependant, les jeunes oiseaux peuvent parcourir jusqu'à 1 000 kilomètres. La situation en Ukraine ou en Suisse dépend donc non seulement de la situation en Ukraine ou en Suisse, mais aussi de celle des pays voisins.

Depuis 40 ans, des nichoirs ont été installés partout en Europe, notamment au Danemark et en Allemagne. Cela permet aux populations des régions voisines, comme la Suisse ou l'Ukraine, de se reconstituer avec des oiseaux nés ailleurs. Les nichoirs ont grandement contribué à la conservation de cette espèce. J' imagine aisément que si les ornithologues n'avaient pas installé de nichoirs partout en Europe, la situation aurait été complètement différente.

Existe-t-il d'autres méthodes que les nichoirs pour restaurer la population de chouettes effraies ?

Il s'agit avant tout de préserver la biodiversité. En Suisse, par exemple, nous avons consacré 11 à 13 % des terres agricoles à la biodiversité. Ces 13 % sont essentiels à l'équilibre écologique. Plus il y a de zones à proximité des nichoirs, meilleur est l'équilibre naturel.

Le site web de la Société ukrainienne pour la conservation des oiseaux indique⁴ que les populations locales manquent souvent « d'information, de sensibilisation ou de motivation environnementale » concernant la conservation de la chouette effraie. Avez-vous déjà travaillé avec des communautés d'autres régions où la situation était similaire ? À quels défis avez-vous été confrontés ? Quelles méthodes se sont avérées les plus efficaces ?

Oui, j'ai de l'expérience dans différents pays. J'étais récemment à Chypre. Et tout ce

Traduire

Texte traduit

Tout sélectionner

Écouter

Télécharger u

ukrainien

français

Rechercher

plus que dans les régions du sud de la Roumanie.

La croissance de la population s'explique en partie par le changement climatique. L'hiver constitue une autre menace majeure pour les effraies des clochers. Elles souffrent énormément du froid intense pour deux raisons : le gel et la neige. Si la couverture neigeuse dure plus d'une semaine et dépasse cinq centimètres d'épaisseur, de nombreux oiseaux meurent. Ils ne peuvent tout simplement pas chasser les rongeurs sous la neige.

Et maintenant, les hivers sont plus doux, ce qui permet à la population de croître. Par exemple, en Suisse, la saison de reproduction dure presque deux mois de plus qu'il y a 30 ans, lorsque j'ai commencé mes recherches. Imaginez : deux mois ! Elle commence en février et se termine en novembre. C'est une bonne chose pour les oiseaux. De plus, ils peuvent désormais se déplacer plus au nord et à l'est.

Dans un pays comme l'Ukraine – un endroit souvent appelé le grenier à blé de l'Europe – un tel équilibre dans la nature est très important, je crois.

Peut-il donc y avoir trop de chouettes effraies dans un écosystème ?

On me pose parfois cette question. Et d'abord, je n'en suis pas certain. Je ne pense pas qu'il puisse y avoir trop de chouettes effraies. Leur population fluctue beaucoup. S'il y en a trop, elle déclinera probablement rapidement. Elles s'autorégulent. S'il y en a beaucoup, c'est simplement qu'il y a beaucoup de nourriture. Et quand il y a beaucoup de nourriture, elles pondent beaucoup d'œufs. Sans nourriture, elles ne se reproduisent pas du tout. Je doute donc qu'il y en ait trop.

Mais ce n'est pas possible en Ukraine, mais sur les îles. Là-bas, c'est déjà un problème, car ils commencent à chasser des oiseaux rares. C'est une très mauvaise idée d'amener des chouettes effraies sur les îles pour lutter contre les rats ou les souris. Cela a été fait sur dix îles, et cela s'est terminé en catastrophe. Des chouettes effraies ont même été forcées d'être abattues, car elles chassaient des oiseaux rares.

Traduire

Texte traduit

Tout sélectionner

Écouter

Télécharger

C'est donc un pro
l'écologie sembla
Mais cela prend du temp

ukrainien

français

enfant,
nde en parle.

Dans le monde arabe, la principale difficulté réside dans les croyances. Les gens tuent les chouettes effraies dès qu'ils les voient. Dans certaines régions d'Afrique, c'est pareil. Et c'est difficile de lutter contre ça. On ne peut pas simplement dire aux gens : « Vous êtes stupides. » Chacun a ses propres croyances. Mais il faut les remplacer par quelque chose de positif. C'est pourquoi j'apprécie vraiment ce que Leonid fait avec les enfants. C'est formidable.

Avez-vous des programmes spécifiques au Moyen-Orient ?

Oui. Dans ce contexte, je peux vous raconter l'histoire du projet Owls for Peace. Tout a commencé il y a bien longtemps, il y a plus de 40 ans. Je n'étais pas là à l'époque ; j'ai rejoint le projet il y a 15-16 ans. À cette époque, dans la région (Israël, Palestine, Jordanie), des pesticides étaient répandus massivement dans les champs, et tous les oiseaux de proie mouraient. Ce fut une véritable catastrophe écologique, car cette région est la principale voie de migration des oiseaux d'Eurasie vers l'Afrique. C'était donc un problème pour trois continents à la fois : l'Afrique, l'Europe et l'Asie.

Et encore une fois, tout a commencé avec une personne. Un agriculteur d'un kibboutz religieux en Israël a déclaré : « J'en ai assez de ce poison. Je veux installer des nichoirs pour les chouettes effraies. » Mais les chouettes effraies mouraient toujours à cause de la surconsommation de poison. Il a donc commencé à convaincre d'autres kibboutzim d'utiliser moins de poison et de donner une chance aux chouettes. Petit à petit, ils ont commencé à le faire. Et aujourd'hui, il y a 5 000 nichoirs pour chouettes effraies en Israël, et les agriculteurs les installent parce qu'ils croient en ce projet. Israël y croit vraiment.

Mais si vous voulez qu'un tel projet fonctionne, vous devez convaincre vos voisins, même si vous êtes dans un état de guerre ou de conflit – comme entre Israël et la Palestine ou entre Israël et la Jordanie.

<https://www.kommt.com.ca/articles/ukr-f-narishcho-naturaty-sypuht-y-ukrayin-intervyu-z-ornatolohom-aleksem-roulimov>

Page 9 sur 18

Traduire

Texte traduit

Tout sélectionner

Écouter

Télécharger u

ukrainien

français

Rechercher du te

Comment et pourquoi sauver les chouettes effraies en Ukraine : entretien avec l'ornithologue Alex Rowlin

18.06.2010 21

Cependant, les dangers sont nombreux. Le premier (pas forcément le plus important) est le poison. Il y a un mois, j'étais à Chypre, où l'on répand beaucoup de poison. J'ai également contacté une Néo-Calédonienne, qui m'a raconté la semaine dernière : il y avait une chouette effraie dans un grand bâtiment où l'on stocke du grain. On y utilisait beaucoup de poison, et on voulait l'attraper et l'emporter, car c'était trop dangereux. L'empoisonnement — faire. L'oiseau est mort. Ils ont vu comment il souffrait. les a empêchés de le

Il y a aussi de plus en plus de voitures, de plus en plus d'autoroutes, et la biodiversité est en déclin. C'est une menace majeure. Sans compter le manque de sites de nidification. C'est pourquoi nous devons prendre soin de ces oiseaux.

Si la chouette effraie disparaît, je doute qu'un autre oiseau puisse complètement remplacer sa fonction dans l'écosystème, par exemple en contrôlant la population de rongeurs. Je ne sais pas exactement ce qui se passera, mais il est fort probable que les rongeurs commenceront à se reproduire activement. Le nombre d'autres animaux, comme les — renards, augmentera peut-être.

Quant aux sites de nidification, personne ne remplacera la chouette effraie. Quant à la nourriture, d'autres animaux pourraient se mettre à chasser davantage, mais il est peu probable que les humains apprécient de dépendre de prédateurs, dont le nombre va commencer à augmenter.

Le nombre de chouettes effraies a augmenté de quatre fois dans les pays voisins – Roumanie, Pologne et Slovaquie. Quelle est la situation actuelle en Transcarpatie ? Et quel est l'état actuel de la population ukrainienne, à votre connaissance ?

Je ne sais pas exactement quel est l'état de la population, mais d'après ce que j'ai vu aujourd'hui, je peux dire qu'ils existent vraiment, et qu'ils sont nombreux.

Quant aux autres pays, comme la Pologne, je ne connais pas tout, car je n'y suis jamais allé. Par exemple en Roumanie, à certains endroits, comme à Iasi, il y a très peu de chouettes effraies. Mais plus au sud, il y en a davantage. Et même — en Ukraine, on trouve des chouettes.

Traduire

<https://www.kyivpost.com/article/ukraine/ukrainian-bat-saves-the-world-from-the-end-of-the-world>

Page 6 sur 18

Texte traduit

T Tout sélectionner

🔊 Écouter

📄 Télécharger u